

katsaka rhavi ro endla milawu ra AU, Palamende ya Afrika (PAP) na Foramu ya Palamende yo Hluvukisa Vaakitiko va le Dzongeni wa Afrika (SADC PF). Tanihi xiphemu xo tlangela Siku ra Afrika, Palamende ya tshama hi siku leri, kutani yi jekajekisana hi timhaka leti nga na mboyamelo-tlhelo eka mintlhonthlo ya swa soxiyo, swa ikhonomi na swa tipolitiki.

Laka kaya, Siku ra Afrika ri nyika xivandlanene eka Maafrika-Dzonga xo tihlanganisa nakambe no tiboha nakambe eka ku seketela ku nghenelela ka mfumo ko vumba Afrika wo antswa na misava yo antswa. Ku tlangeriwa ka Siku ra Afrika ku tshikelela ntirho wo hoxa xandla no nghenelela eka ajenda ya tikonkulu ka Afrika-Dzonga.

XANA A WU SWI TIVA KE?

- Siku ra Afrika ri tekiwa tanihi Holideyi ya Mani na Mani eka matiko ya tsevu (6): Ghana, Mali, Namibia, Zambia, Lesotho na Zimbabwe.
- AU yi vumbiwe hi matiko ya 55 lama nga swirho endzhaku kaloko Sudan-Dzonga yi joyinile hi 2011.
- Morocco yi tlhele yi joyina hi 2017 endzhaku kaloko yi sukile eka OAU malembe ya 33 lama nga hundza.
- U yi na ntsindza eAddis Ababa, eEthiopia, kambe rhavi ra yona ro endla milawu, Palamende ya Afrika yi le Midrand, eAfrika-Dzonga.

Ku kuma mahungu hi xitalo hi mayelana vukorhokeri lebyi nyikiwaka ePalamende, tihlanganise na: Hofisi yo Dyondzisa Vaaki eka 021 403 3341 kumbe imeyilela eka info@parliament.gov.za

Ku buka rendzo ra Palamende ro dyondza leri fambisiwaka hi muleteri, tihlanganise na:

Hofisi yo Dyondzisa Vaaki - Tendzo

Riqingho: (021) 403 2266

Fekisi: (021) 403 3817

Imeyili: tours@parliament.gov.za

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Siku ra
Afrika

XANA SIKU RA AFRIKA I YINI?

Siku ra Afrika i ku tlangeriwa ka lembe na lembe ka masungulo ya Nhlangoana wa Vun'we bya Afrika (OAU) hi ti 25 Mudyaxihi 1963. Hi siku leri ra matimu, makumenharhu-mbirhi (32) wa matiko ya Afrika ma hlanganile eAddis Ababa eEthiopia ku vumba nhlangoana.

I siku leri vun'we bya Afrika, matimu lama fanaka na vuyona swi tisa manyunyu ya ndhawu. Siku ra Afrika ri tirha tanihi pulatifomo yo amukela humelelo wa tikonkulu no tekela ndhavuko na ndzhaka ya Afrika enhlokweni.

SIKU RA AFRIKA NA NHLANGANO WA MATIKO YA AFRIKA

Ku tumbuluxiwa ka Nhlangoana wa Vun'we bya Afrika ku tswale ku vumbiwa ka Nhlangoana wa Matiko ya Afrika (AU) hi 2002.

Ku cinciwa ka Nhlangoana wa Vun'we bya Afrika wu va Nhlangoana wa Matiko ya Afrika ku hlohloteriwe hi ku navela ku nghwetlisisa endlelo ro katsana eka tikonkulu no endla leswaku Afrika yi tlanga xiphemu xa kahle eka ikhonomi ya matiko ya misava na yi ri karhi yi ololoxa swiphiqu swa yona swa soxiyo-ikhonomi na swa tipolitiki.

Nhlangoana wa Matiko ya Afrika i nhlangoana lowu lavaka ku susumeta Maafrika eka xikongomelo xo fana xa vun'we. Tanihi ntirhonkulu wa yona exikarhi ka swin'wana, yi tlhela yi khumbheka eka kurhula – yi ta na matshalatshala, mpfuneto wa swa vulamuri na nhlawulo.

Xikongomelo xa vun'we xi tshikileriwa swinene hambi kuri eka Mujeko wa AU lowu nga na xihlambanyo xa: **"Afrika leyi nga na vun'we no tiya"**. Ku tatisela eka leswi, muhlovo wa rihlaza eka mujeko wu yimela ku tshembha na ku navela ka Afrika ka vunwe.

MUJEKO WA NHLANGANO WA MATIKO YA AFRIKA WA SWESWI

Hikokwalaho, Siku ra Afrika ri tirhisiwa tanihi nkarhi wo anakanya mintlhontlho leyi Afrika ya ha kongomaneke na yona na leswinene leswi fikeleriweke. Mintlhontlho leyi yi tekeriwe enhlokweni swinene hi AU, hikwalaho ku tumbuluxiwe **Nhlangoana Wuntshwa wo Nhluvukiso**

Afrika (NEPAD). Nhlangoana lowu wu lava ku ololoxa nhluvukiso wa Afrika hi ku tirhisa ku tlakusiwa ka xidemokirasi, timfanelo ta ximunhu, vutihlamuleri, ku va erivaleni na mafumelo lama ngenhisaka vanhu lava nga na xiave.

Mfikelelo wa tikonkulu wun'wana wa sweswi no va wu ri wa nkoka i ku sayiniwa ka **Ndhawu ya Nxaviselano wa Mahala wa Tikonkulu ra Afrika (ACFTA)**, ntwanano wa nxaviselano wa mahala lowukulu ku tlula hinkwayo ku sukela loko ku tumbuluxiwile Nhlangoana wa Nxaviselano wa Matiko ya Misava. Varhangeri va matiko ya Afrika va sayine Ntwanano wa Kigali eka ku tumbuluxiwa ka ntwanano wa nxaviselano lowu eka Samiti ya Xiyimo xa le henhla ya Nhlangoana wa Vun'we bya matiko ya Afrika ya vu10 eKigali, eRwanda hi ti 21 Nyenyankulu 2018.

Xikongomelo i ku tumbuluxa makete yin'we ya tikonkulu ya swimakiwa na vukorhokeri leyi nga na mafambafambelo ya van'wamabindzu lama ntshuxekeke.

Ku endlela leswaku tikonkulu ri va na xivono lexi fanaka, Nhlangoana wa Matiko ya Afrika wu tumbuluxe qhingha leri vuriwaka **Ajenda 2063** leri nga ta letela Afrika eka ku katsana, ku humelela na kurhula.

XANA SIKU RA AFRIKA RI TLANGERIWA NJHANI?

Migingiriko leyi landzelaka ya humelela eka siku rolero:

- Migingiriko leyi kongomisaka eka vutshila na swendliwa, ncino, vutlhokovetseri, vuyimbeleri na fexeni ya Xiafrika.
- Minjhekanjhekisano hi timhakankulu leti khumbhaka tikonkulu to fana na zenofobiya
- Mindzetelovutivi na minkombiso
- Migingiriko ya swa mintlangu yo fana na mintlangu ya bolo

SIKU RA AFRIKA NA PALAMENDE YA RHIPHABLIKI RA AFRIKA-DZONGA

Palamende yi seketela mapfumba ya AU yo nghenelela ya kurhula eka mikwetlembetano eka tikonkulu hinkwaro. Hi ku fambisana na pholisi ya Rhiphabliki ya matiko mambe, Palamende ya Afrika-Dzonga yi tihlanganisa hi ndlela yo teka goza ro lawula na tipalamende ta matiko lawa Afrika-Dzonga yi nga khumbheka eka matshalatshala yo tisa ku rhula.

Palamende ya Rhiphabliki ra Afrika-Dzonga yi nghenelela eka mihlangano yo hlanya eAfrika leyi